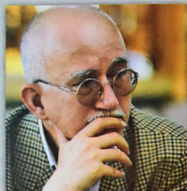

“Boş məkanın dolğunluğu”

Bu il oktyabrın 18-dən 70 yaşını Onsuq qeyd edəcəyimiz hər hansı təqdimatla, təşəbbüslə, epitetlə ehtiyatçı olmayan Vaqif İbrahimovun (18.10.1949 – 12.05.2011) aziz xatirəsinə həsr edilmiş, ilk dəfə 2005-ci ildə Onun təşəbbüsü ilə baş tutmuş “Boş məkanın dolğunluğu” 2-ci Eksperimental Təməşələr Festivali təbii ki, “YUG” Dövlət Teatrının təməşaları ilə başladı. Teatr iki gün ərzində dörd təməşə təqdim etdi. Doqquz gün ərzində, martın 1-dən 9-dək AZ.TXI-nin, Akademik Mili Dram Teatrının, “YUG” Dövlət Teatrının, Gənc Təməşəçilər Teatrının və S.Vurğun adına Rus Dram Teatrının səhnələrində oynanılan 18 təməşanın hər birini izləməyə imkan yaradılmışdır (də yaxşı ki, bir qisim təməşaları daha öncə seyr etmişdim), oxucularımıza festivalin gedişatı və hər bir truppanın və ya yaradıcı heyətin potensialı, bir qisim təməşaların daha öncə gördüyümdən səhnə təzahüratı haqqında mümkün qədər mufassal məlumat verib aydın manzərə yaratmağa çalışacağam.

Hələ də məkənsiz olan, A.Səiqa adına Dövlət Kukla Teatrının bir-iki otəginə sığınan “YUG” Dövlət Teatrının dənşəq təməşə zalında baş tutan sönük açılış mərasiminin (üstəlik heç yerdə festivalin afişəsi, loqosu da gözə dəymədi) ardınca truppa 2009-cu ildə qurulmuş veridiyi A.B.Kasaresin “Qabri necə qəzmalı” hekəyasının süjeti əsasında “Qabırqazma üsulu” təməşasını (qurulmuş rejissor Sümeyra Ömrər) təqdim etdi. Təməşə barədə fikrimi, təəssüratımı bildirməzdən öncə “yuğulqanlı” aktyorluq bacarığı haqqındakı rəyimi vurğulamaq istəyirəm. Bu teatrın aktyorları illər öncə gəldiyim qənaətdə yanılmadığı bir daha sübut etdirir.

“**O qənaət bundan ibarət idi ki, “YUG”un aktyorları nainki öz teatrlarının səhnəsində, öz truppa üzvləri ilə bir təməşədə, həm də başqa bir teatrın səhnəsində, fərqli bir truppanın tərkibində və ya ekran əsərində də yeni doracədə təməşəçilərimə sadiq peşəkərdirlər.**

“Qabırqazma üsulu” təməşəsində “YUG”a xas olan təməşəçidə öncə əhval yaratmaq və bu əhvalın səbəbinə, xassəsinə aid suallar doğurmaq, daha sonra isə həmin sualların cavabını sarğılmaq cəhəti zəif olsa da, təməşə kifayət qədər uğurlu. Subyektiv fikrimizi bildirmək ki, finala yaxın kişi və qadın marionetlərinin və süni kəpəklərinin səhnənin mərkəzində asılması aktını elə bütün təməşə boyunca da təbii etmək olardı. Yəni o marionetlər təkca qatla yitirilmiş kişi və qadını (Vidadi Həsənov və Sonaxanın Mikayilova) deyil, həm də həyatın qara zolağının üzəgə çıxmağı təpərləri olma-

dıqlarına görə tələyin əlində marionetlə çevrilməsinə imkan verməs gənc ər-avıadı (Matanət Abbas və Oqtay Mehdiyev) simvolizə edir mənəsinə. Onlarla yanaşı asılmış süni kəpəklər də puç olmuş xəyallərin əbrazı olarq.

Festivalin birinci gününün ikinci təməşəsi S.Haqverdiyevanın bir neçə hekəyasının motivləri əsasında qələmə aldığı “Metamorfəza” (qur.rə. Günay Səttar) təməşəsi oldu. Müəllif qədnəlin sosial statuslarının, işğuzər həyatlarının kişilərdən əsliləşməsinə ən bədnəm tərəflərini göstərən çıxış yolu tapmağı təklif edir. Ləkin fikrimcə,

şəraitin qurbanı olan gənc qızın (Zümrüd Qasimova) əbrazını metafərik dəyişilməyə məruz qoymağı, onu həm də yüngüləlaqlı gənc qız kimi təqdim etməklə həm yazır, həm də rejissor təməşəçini çəşdirir.

“**Təbii ki, məsum təbiətin mənaviyyətsizliyə əvəzlənməsini vurğulamaq məramı aydındır. Amma bu məram çox dolağıq tədqim etdirir. Həttə baş qəhrəman olan gənc qızın təzadlı təbiətə malik olması təəssüratını da doğurur.**

Təməşənin birmanalı şəkildə hər hansı mənlə qeyddən sigortalan tərəfi aktyor oynudu – istər Zümrüd Qasimova, istər Oqtay Mehdiyev və istərsə də Elğun Həmidov əbrazlarının məhiyyətinə açmaqdan, təməşəçiyə mətləbi anlatmaqdan ötrü müstəsna say sərf etdilər və sayları yerdə qalmadı.

“YUG”un festival günlərinin üçüncü təməşəsi V.Klimin “Medeya teatr” pyesi əsasında Mikayil Mikayilovun qurulmuş veridiyi “Medeya Sekvensiya – 01” səhnə əsarı oldu. Sonaxanın Mikayilova ilə Gülnər Qurbanovanın iştirak etdikləri bu səhnə əsərindən bəndənizdə doğruduğu ən qəbən təəssürat “rejissorun bənəfisi” söz birləşməsi ilə ifadə oluna bilər. Va bu iddia və ya missiya təməşənin adından başlayır. Evpəndin yaratdığı Medeya adına Sekvensiya kəlməsi qəşubul ki, bu da ardıcıl təkrarlamaya, 01 isə bu mənada ilk aksiyaya, ya da birinci yaradıcı akta işarə edir. Yaradıcı potensiallarını bütünlüklə açmaq, qadın kimi isə özləri-özlərini çölməz labirintə salmağı rəva bilən bu iki qadın əbrazının yaşantıları təməşəçiləri bigənə qoya bilər.

Və bir dəhə vurğulayım ki, təməşənin bütün komponentləri qurulmuş rejissorun bənəfisinə hesablanmış, ona kəklənmişdir sanki...

Nəhayət, “YUG” Teatrının festivala ərməgən etdiyi dördüncü səhnə əsarı “Duy dili” dəhəndi. Təməşə bitincə müəllif Təranə Vəhidə minnətdərlik, quruluşçu rejissor Əbdülgəni Əliyevin çox nədir həllərdə təməşə hazırlanmasında aid təəssüratı on plana çıxıdı. “Duy dili” səhnə əsərində uğurlu, boşuna sərf olunması əgla bələ gəlməyən bir teatr əşqəsinə aid olubılacaq bütün cəhətlər vəzə adəbi material müəllifinin demək, çətdirməgə istədiyinin aydınliğındə istəməkdə bacarığı, rejissorun bu aydınliğı tədr işığı əlavə etmək bütənliyi, aktyorların bu iki son dəhə zəruri əməli dərşərdənilmək fəhmləri, bəpəbalca səhnədə müxtəlif panoramlar effekti yaratmaq bacarığı (qurululuşçu rəssam Ümay Həsənova).

“**“Duy dili” yekrəng, bəyığı süjet ənləminə siğən səhnə əsərindən deyil. Burda “pəritca” əmli, ibratəmiz nəğılvərilik üstünlük təşkil edir. Bir sözlə, özünü, həyatı, ətrafındakı insanları ənləməyə çalışıqlar, bundan qəzəb-çəkinməyənlar üçün çox məhrəm, əsrərangiz müht cənlənlər təməşə boyunca.**

“YUG”un hər üç nəslini təmsil edən truppa üzvləri ərəsində tərəf-müqəbililiyi mükəmməlliliyi bu səhnə əsərində də özünü göstərdi. Qasım Nağı, Nətavən Qeybani, Təranə Ocəqverdiyeva, İlahə Məmmədova, Elğun Həmidov və Elşən Əsgərovdan ibarət aktyor heyətinin məşənin ilk dəqiqələrindən final səhnəsinədək əbrazlarına fərdi yaşəmə bacarıqları və vahid ənsəmbi mütləqliyi gözəşşəyən qaydədə davam etdi. Adlarını çəkdiyim aktyorlarım

